

Köszöntő

Az év vége mindig a számadás és a tervezés időszaka. 2004 eseményein végigtekintve, örömmel nyugtázzhatjuk, hogy a szellemi tulajdonvédelem területén termékeny évet hagytunk magunk mögött. A 2004. esztendő meghatározó történelmi jelentőségű eseménye hazánkban az Európai Unióhoz történő csatlakozása volt, ami új perspektívákat nyújt a szellemi tulajdonvédelem területén is. A csatlakozás ugyan eltérő mértékben és módon, de lényegesen érinti valamennyi iparjogvédelmi oltalmi formát. 2004. május 1. napjától – ahogy erről a hírleveleinkben is tájékoztatást adtunk – a Magyar Köztársaság területére is kiterjednek a közösségi oltalmi formák (közösségi védjegyetlen, közösségi formatervezési mintaoltalom, közösségi növényfajta-oltalom és a közösségi földrajzi árujelző oltalom).

A Magyar Szabadalmi Hivatal mind a szakmai feladatokban, mind a nemzetközi tevékenységében a szellemi tulajdonvédelem ezen új lehetőségeit állította munkája középpontjába, figyelemmel az Európai Unió egységes belső piacán megvalósuló szabad áruforgalomra. A Hivatal programot dolgozott ki a kis- és középvállalkozások iparjogvédelmi tevékenységének erősítésére. A Vállalkozói Iparjogvédelmi Versenyképességi Alapozó Cselekvési Programnak, az ún. VIVACE Programnak célja a kis- és középvállalkozások iparjogvédelmi tudatosságának és kultúrájának fejlesztése.

A Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanács elvi állásfoglalásaival, előremutató javaslataival járult a szellemi tulajdonvédelem hazai fejlődéséhez, a hazai tudásipar szolgálatához. Az MSZTT véleményt formált a közösségi oltalmi formákra való felkészülés jegyében a VIVACE Programról, a szerzői jogi alapú ágazatok gazdasági jelentőségének magyarországi vizsgálatáról, a földrajzi árujelzők oltalmának szabályozásáról, az EU-csatlakozásból adódó gyakorlati kérdésekről, valamint a

hagyományos megnevezésekről, a fajtanevekről és az oltalmazható árujelzőkről, továbbá a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról, valamint a jogérvényesítésről szóló közösségi irányelvről.

A gazdasági élet valamennyi szereplője számára a piaci versenyben való sikeres helytálláshoz elengedhetetlenül szükséges az iparjogvédelmi oltalom megszerzése, fenntartása és a megszerzett jogok érvényesítése a gazdasági hasznosítás során.

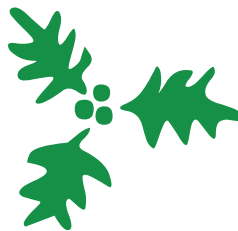
A Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanács a Magyar Szabadalmi Hivatallal közösen síkra száll a szellemi tulajdon védelméért, a vonatkozó szabályok szakmailag közérthető megvilágításáért, valamint a jogérvényesítés módjának megismertetéséért. Ezt a célt szolgálja a „Hírlevél a szellemi tulajdon védelméről”, amely a Magyar Szabadalmi Hivatal és a Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanács közös kiadványa. A kiadvány célja, hogy avatott szakmai tájékoztatást, ismeretterjesztést nyújtson az innovációval, illetve a szellemi tulajdonvédelemmel foglalkozó szakmai szervezeteken kívül, a kormányzat és a gazdasági élet döntéshozói részére.

Fontosnak tartjuk, hogy Magyarországon, mint az Európai Unió új tagállamában a szakemberek jogaik érvényesítésére és piaci pozíciójuk érdeke védelmében is fordítsanak figyelmet a szellemi tulajdon védelmére. Bízunk abban, hogy e Hírlevél 2005-ben is sikeresen nyújt eligazodást a szellemi tulajdonvédelem fontos kérdéseiben.

A Hírlevél minden kedves olvasójának kívánunk kellemes ünnepeket és eredményekben, sikerekben, gazdag új évet.

Dr. Bendzsel Miklós,
az MSZH elnöke

Bogsch Erik,
az MSZTT elnöke

Az iparjogvédelmi költségek adóalapból történő leírási lehetősége

Komoly vívmány az innováció ösztönzése, a találmányok hasznosítása terén, hogy **megteremtődött** – a közvetlen K+F költségek leírási lehetőségének mintájára – **az iparjogvédelmi oltalomszerzési költségek adókedvezmény formájában történő jóváírási lehetősége**. Nem elegendő csupán az alkotási folyamat, a kutatási és fejlesztési tevékenység kedvezményekkel történő ösztönzése. Az alkotási fázisban nyújtott támogatás ugyanis hiábavaló, ha az annak segítségével megvalósított innováció piaci védelmének megszerzésére már nem állnak rendelkezésre források. A találmány sikeres gazdasági hasznosításának előfeltétele ugyanis, az úttörő jellegű termék, újdonságot jelentő technológiai eljárás iparjogvédelmi oltalma. Oltalom hiányában a piaci hasznosítás gyümölcsét illetéktelen gazdasági szereplő arathatja le.

Ezeknek az összefüggéseknek az ismeretében a Magyar Szabadalmi Hivatal több hivatalos fórumon is kezdeményezte, hogy – az alap és az alkalmazott kutatás, a kísérleti fejlesztés közvetlen költségeihez hasonlóan – az adózás előtti eredmény csökkenthető legyen a kutatás-fejlesztés eredményeként jelentkező szellemi tulajdonvédelmi jogszerzés és fenntartás költségeivel.

Javaslatunkat a kormányzat is indokoltan találta, és támogatta, melynek eredményeként **2005. január 1-jétől a kis- és középvállalkozások társasági adóalapjukból**

leírhatják a magyarországi szabadalmi oltalom, használati és formatervezési mintaoltalom megszerzésére és fenntartására fordított költségeket.

Az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények módosításáról szóló 2004. évi CI. törvény 20 §-a szerint, a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 7. §-ának (1) bekezdése a következő sz) ponttal egészül ki:

(az adózás előtti eredményt csökkenti):

„sz) az adóév utolsó napján kis- és középvállalkozásnak minősülő adózónál a szabadalom, a használati és formatervezési mintaoltalom megszerzésének és fenntartásának költsége, ha az nem minősül az alap-kutatás, az alkalmazott kutatás, vagy a kísérleti fejlesztés közvetlen költségeinek, figyelemmel a (20) bekezdésben foglaltakra.”

Az oltalomszerzési és fenntartási költségek adóalapból történő leírási lehetősége hozzájárulhat ahhoz, hogy a találmánnyal rendelkező kis- és középvállalkozások a jelenleginél jóval nagyobb számban szerezzenek iparjogvédelmi oltalmat és ezeket fenntartsák. Ezáltal az állam kis befektetéssel elősegítheti a találmányok magyarországi oltalmát, hozzájárulhat a sikeres gazdasági hasznosítás egyik feltételének a megteremtéséhez, valamint a jogbiztonság növekedéséhez.

A felszólalás

– a megváltozott védjegyelbírálási szabályok –

A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvényt a **2003. évi CII. törvény** módosította (továbbiakban Vt.), amely **bevezette a felszólalás intézményét**.

A felszólalás bevezetése mellett számtalan érv felhozható, ezek közül ki kell emelni kettőt. A lajstromozási eljárásban a korábbi jog jogosultjának önrendelkezési szabadságát biztosítja, továbbá a felszólalás mellett szól az is, hogy hazánkban az Európai Unióhoz való csatlakozását követően a közösségi védjegyek oltalma Magyarországra is kiterjedt.

A törvény nem a védjegy lajstromozását követő önálló felszólalási eljárást vezetett be, hanem **a védjegylajstromozási eljárás keretei között van lehetőség a felszólalásra**. Ebben az esetben a lajstromozási eljárásban nyílik meg a felszólalás szakasza, így a védjegy lajstromozására irányuló eljárás kontradiktóriussá alakulhat át.

Felszólalásra a bejelentés meghirdetésének napjától számított három hónapon belül kerülhet sor, akárcsak a

nemzetközi bejelentés esetében. A felszólalás benyújtására nyitva álló határidő elmulasztásának igazolására nincs lehetőség.

A földrajzi árujelző bejelentések esetében nincs mód felszólalásra, az adatközlést követően nyílik meg továbbra is a lehetőség észrevétel benyújtására.

A felszólalás bevezetésével megszűnik a viszonylagos kizáró okokra (korábbi védjeggyel való ütközés; személyhez fűződő korábbi jog megsértése; szerzői, iparjogvédelmi jogba való ütközés; belföldön ténylegesen használt, de nem lajstromozott megjelöléssel való ütközés) **történő hivatalbéli vizsgálat**. A Magyar Szabadalmi Hivatal a korábbi jogokra történő kutatást a jövőben is elvégzi, amelyről kutatási jelentést készít és azt megküldi a bejelentőnek, azonban érdemi vizsgálatot csak feltétlen kizáró okokra (nem alkalmas a megkülönböztetésre; közrendbe, közérkölcsebe ütközés; megtévesztés; rosszhiszeműség) végez, és a bejelentőre bízta annak eldöntését (a kutatási jelentés ismeretében), hogy az esetleges korábbi joggal való ütközés esetén védjegybejelentését fenntartja-e, számolva az-

zal a lehetőséggel, hogy a bejelentésével szemben felszólalást nyújthatnak be.

Felszólalást csak az érdekelt személyek nyújthatnak be, így

- a korábbi védjegy jogosultja és a védjegylajstromba bejegyzett használója,
- a korábbi személyhez – különösen névhez, képmáshoz – fűződő korábbi jog jogosultja, továbbá iparjogvédelmi jog esetében a lajstromba bejegyzett hasznosító, szerzői jogi jogosultság esetében a felhasználási szerződés alapján engedélyt szerző személy,
- a korábbi használó,
- az a jogosult, akinek az engedélye nélkül a képviselő, illetve az ügynök saját nevében jelentette be a megjelölést lajstromozásra.

Garanciális eljárási szabály, hogy **a felszólaló az eljárásban ügyfélként vesz részt.**

A felszólalás, mint új jogintézmény a jövőben mindenképpen fontos lehetőséget ad majd arra, hogy a már lajst-

romozott védjegyek jogosultjai, a törvény által biztosított jogaikat gyakorolhassák.

Mindezek alapján okkal bizakodhatunk abban, hogy a felszólalás intézménye a jogérvényesítést, a jogbiztonságot, és ezáltal a magyar piacgazdaság működését erősíteni fogja. A piacgazdasági viszonyok között működő magyar vállalkozások az állami iparjogvédelmi hatóság helyett megfelelően tudnak örködni a védjegyjogaik felett.

A felszólalási rendszerre való áttérés mind a hatósági jogalkalmazók, mind pedig a képviseleti szakma védjegykultúrájának gazdagodását segíti elő.

Jogforrások

- A védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló módosított 1997. évi XI. törvény

Dr. Kiss Gabriella

Magyar Formatervezési Tanács

Október 15–24-e között **Design7**-et szervezett Budapesten a Design Terminál Kht. és a Magyar Formatervezési Tanács. A Design7 középpontjában az elmúlt 25 év magyar designtörténetére visszatekintő jubileumi kiállítás állt, amely e korszak kultikus tárgyait és tervezőit vontatta fel.

A nagy sikerű **oh! Objects from Hungary** negyedik alkalomaként az osztrák nagyközönségnek mutatkozott be **Bécsben**, november 15 – december 11-e között. A be-

mutatásra kerülő több mint harminc termék, prototípus és koncepció huszonhét designer egyéni vagy közös alkotása Berlinben, Budapesten és Trencsénben aratott már komoly sikereket.

2005. január 28 – február 28 között a 25 év - 25 tárgy, a **Magyar Formatervezési Díj negyedszázada** címmel Berlinben kap bemutatkozási lehetőséget a Magyar Formatervezési Díj történetét bemutató kiállítás anyagának válogatása a Museum für Kommunikationban.

Reddot-díj

Az essen-i székhelyű Design Zentrum Nordrhein Westfalen 2005 évben partnerkapcsolatot ajánlott fel Magyarországnak és a Magyar Formatervezési Tanácsnak. Ebben az évben jelentős kedvezménnyel jelentkezhetnek magyar gyártók és tervezők a red*dot* díjra.

A red*dot*, a legnagyobb nemzetközi designdíjak egyike, 2005-ben ünnepli alapításának 50. évfordulóját. A díj a kiváló minőség és formai kialakítás garanciája, amit a legnagyobb nemzetközi vállalatok is büszkén tüntetnek fel kommunikációs anyagaikban. Korábban már kapott magyar termék red*dot* díjat, de az utóbbi években sajnos nem volt magyar nevezés.

A red*dot* pályázaton csak két évnél nem régebbi, legfeljebb 2005. július 1-jéig piacra kerülő, sorozatgyártott ter-

mékek vehetnek részt. Tizenkét termékcsoporthoz lehet nevezni. A pályázaton nevezési díjat kell fizetni. A partnerkapcsolat miatt a nevezési díj 50%-át és a kiállítási díjak kb. 30%-át a magyar jelentkezőknek elengedik.

Nevezési határidő: 2005. január 31.

A további feltételekről és költségekről kérem, tájékozódjanak a red*dot* honlapon, vagy keressék meg a Magyar Formatervezési Tanács Irodáját.

Az angol és német nyelvű honlap címe:

<http://www.red-dot.de/>

A Magyar Formatervezési Tanács Irodája:

tel: +06 1 474 5560

fax: 06 1 474 5571,

e-mail: varhelyi@hpo.hu

Néhány gondolat a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról

21 cáfolat az irányelvjavaslatról¹

– részlet a Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület Konferenciáján 2004. november 18-án elhangzott előadásból
(Ficsor Mihály: „SZITÁK” és szittkok: a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatósága) –

1. Az irányelvjavaslat (IJ)¹ nem követi az amerikai példát, hanem ebben gátolná meg az ESZH²-t; az IJ célja a *status quo* megőrzése.
2. Az IJ nem az ESZH 30 000 „jogszerűtlen” szabadalomengedélyező döntésének utólagos „legalizálását” szolgálja.
3. Az ESZH ugyanis nem folytat az ESZE³-vel ellentétes joggyakorlatot a számítógéppel megvalósított találmányok kapcsán.
4. Európában nem adtak szabadalmat (de máshol sem) a „kettős kattintásra”, a „webáruházra”, az „elektronikus bevásárlókosárra” vagy a hitelkártyával való fizetésre.
5. Az IJ nem vezeti be a szoftver szabadalmazhatóságát; azt éppen kizárja, ezért az IJ nem „szoftverszabadalmi” tervezet.
6. Az IJ nem teszi lehetővé a műszaki jelleget nélkülöző találmányok szabadalmazását: ellenkezőleg, műszaki hozzájárulást követel meg.
7. Az Európai Parlament elvetett módosító javaslatai nem javítottak volna az IJ szövegén.
8. Az IJ szövege nem pontatlan, nem hagy értelmezési bizonytalanságot és nem nyit „kiskapukat” a szoftver szabadalmazhatósága felé.
9. A szoftver szerzői jogi védelme nem zárja ki a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmi oltalmát; ilyesmi a WTO TRIPS egyezményéből sem következik.
10. A szabadalom nem gátolja az innovációt sem általában, sem az IT területén.
11. A szabadalom nem gátolja a kutatási-fejlesztési célú cselekményeket vagy a non-profit tevékenységet, továbbá nem korlátozza a szólásszabadságot és arra nem is volna alkalmas.
12. Az IJ nem változtatna a „*status quo*”-n, ezért ahhoz drasztikus piaci hatások nem fűződnének.
13. Az IJ nem csak, sőt, nem is elsősorban a szoftveripart, a szoftverfejlesztést érinti, hanem sokkal inkább más – a számítógép alkalmazására építő – iparágakat.
14. Sem a szoftver- és az informatikai ipar, sem a többi érintett iparág nem utasítja el az IJ-t, hanem – a Linux kivételével – erőteljesen támogatja azt.
15. Az IJ nem hátrányos a KKV-k számára és nem játszik a „monopóliumok” kezére.
16. Hazánkban a szabadalmazási költségek nem zárják el az egyéni feltalálókat és a KKV-kat a szabadalmi rendszer igénybevételétől.
17. Sem a KKV-kat, sem a kisebb szoftverfejlesztő cégeket nem fenyegetik szabadalomtörlási perek tucatjai – sem jelenleg, sem az IJ elfogadása esetén.
18. Sem a szabad, sem a nyílt forráskódú szoftver nem ingyenes és nem szükségképpen olcsóbb.
19. Az IJ nem lehetetlenítené el a szabad szoftverrel és a nyílt forráskódú szoftverrel kapcsolatos – jelenleg is jogszerű tevékenységeket.
20. Nem igaz, hogy az IJ-ről hatástanulmányok nélkül született döntés, számos ilyen tanulmány ismert.
21. Nem igaz, hogy az érintett szakmai, illetve érdekképviseleti szervezetek nem nyilváníthattak véleményt az IJ kapcsán, és hogy azt a döntéshozók ne vették volna figyelembe.

¹A számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról szóló irányelvjavaslat (Lásd: Hírlevél 2004/3. szám)

²Európai Szabadalmi Hivatal

³Európai Szabadalmi Egyezmény

A számítógéppel megvalósított találmányok elbírálási gyakorlata a Magyar Szabadalmi Hivatalban

A Magyar Szabadalmi Hivatal joggyakorlatának bemutatására röviden ismertetünk néhány számítógéppel megvalósított találmányt, amelyekre a hivatal az utóbbi években szabadalmat adott, és néhány olyat is, amelyek nem kaptak szabadalmat.

Szabadalmi oltalomban részesített találmányok

Először következzen tehát néhány, szabadalmat kapott, számítógépet alkalmazó találmány.

Eljárás és rendszer fogyasztás (üzemanyag-vásárlás/tankolás) automatikus elszámolására rádiófrekvenciás fogyasztóazonosítással

A találmány szerinti eljárás azonosítja a fogyasztót, működteti a töltőállomást, majd a tankolt üzemanyag árát ráterheli a fogyasztó számlájára. Az eljárás tehát közvetlen kapcsolatban van magával a töltési folyamat és automatizálja azt, így műszaki hozzájárulást tartalmaz.

Eljárás bankkártya vagy más, bankszámla fölött rendelkezési jogot adó eszköz felhasználása jogosságának biztosítására

Az eljárás során minden, a bankkártyához kapcsolt számlára vonatkozó tranzakciót vagy átutalást előzetesen egy SMS üzenetváltással lehet engedélyezni, ezzel biztonságosabbá válik a bankkártya használata. A kártyával való fizetés során a bankkal való adatátviteli kapcsolat mellett egy másik, kommunikációs hálózati adatátvitelt is le kell bonyolítani, egy meghatározott időtartamon belül, számítógéppel kiértékelhető jel képzésével, ami műszaki hozzájárulást jelent.

Eljárás és berendezés ruhadarabok méretre szabására és gyártására

A számítógépes eljárás és berendezés a vevő egyedi méreteire illesztett ruha készítését segíti elő, próbaruhadarabok alkalmazásával, azok illeszkedési tulajdonságai alapján. A számítógép vezérli, a próbák alapján, a ruhák előállításának egész folyamatát, így műszaki hozzájárulást tartalmaz.

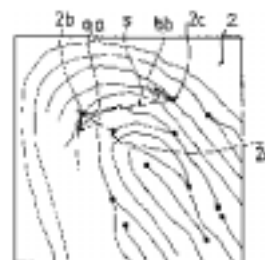
Adatátviteli hálózat és eljárás folyamatos adatátviteli csatorna kiépítésére

A találmány az adatátviteli csatorna kiépítéséhez a műszaki követelményeknek megfelelő módon vezérli a portokat összekötő buszokhoz kapcsolódó mátrixkapcsolókat, vezérlőeszközöket, ami műszaki jellegű hozzájárulást jelent a technika állásához.

Eljárás rajzolatok elemzésére

A találmány ujjlenyomatok vizsgálatára, az ujjlenyomatok rajzolatainak elemzésére vonatkozik, célja a gyors, egyszerű, egyértelmű személyazonosítás megvalósítása. Az ujjlenyomatok a személyekhez egyértel-

műen kötődnek, a személyeket egyértelműen meghatározzák. A találmány az ujjlenyomat kamerával rögzített képének jellemző, információhordozó elemeit határozza meg, és speciális módon hasonlítja össze egy adatbázis megfelelő elemeivel, így a személyeket valódi, fizikai paramétereik alapján azonosítja, tehát műszaki jellegű.

Ujjlenyomat-vizsgáló

Szabadalmi oltalomban nem részesült találmányok

Nem kaptak szabadalmat a következő, számítógéppel megvalósított találmányra vonatkozó bejelentések:

Követő-, figyelő-, regisztrációs rendszer pedagógiai és oktatási intézmények részére

Ez egy olyan találmány, amely ki van zárva a szabadalmazható találmányok köréből, mivel a számítógép szokásos módon történő felhasználására, személyekre vonatkozó adatok gyűjtésére, regisztrálására vonatkozik, és nem tartalmaz műszaki jellegű hozzájárulást a technika állásához.

Eljárás, rendszer és számítógép nem kockázatelemzett vagyoneértékek értékének a megjósolására

Tisztán üzleti módszerre vonatkozó, számítógépet alkalmazó találmány. A vagyoneértékek értékének becslésére gazdasági elemzéseket alkalmaz, számítógép felhasználásával, műszaki hozzájárulás nélkül.

Rendszer vállalati információ generálására, valamint annak a rendszerhasználók rendelkezésére bocsátására

A vállalati információ számítógépbe vitele, valamint a felhasználók számára hozzáférhetővé tétele csak a számítógépek szokásos felhasználását igényli, műszaki hozzájárulás nélkül.

Megállapíthatjuk tehát, hogy a számítógéppel megvalósított találmányok csak akkor kaphatnak szabadalmat, ha olyan műszaki hozzájárulást tartalmaznak a technika állásához, amely szakember számára nem nyilvánvaló.

A szabadalmazhatóság egyéb feltételeit csak a műszaki hozzájárulás megítélését követően, annak megléte esetén vizsgáljuk.

Hámoriné Gál Éva

A számítógéppel megvalósítható találmányok szabadalmi oltalma és a szoftver szerzői jogi védelme

Az irányelvjavaslat körüli viták szempontjából nem lényegtelen kérdés, hogy hogyan hat a szabadalmi oltalom a szoftver jelenleg is élő, sem korábban, sem a nézetűtköztetések során nem kifogásolt szerzői jogi védelmére.

Az irányelvjavaslat szerinti oltalom eddig is létezett az európai szabadalmi jogban, tehát a kétféle védelem „találkozása” nem újdonság.

Az kifejezetten kívánatos, hogy az oltalom határait egy másodlagos európai jogforrás akként vonja meg, hogy világossá váljon, hogy kizárólag műszaki hozzájárulást adó találmányok részesülhetnek szabadalmi oltalomban.

A szabadalmi oltalom kritériumainak megfelelő számítógépi program, vagy programrész lehet a szabadalmi oltalom tárgya, és ugyanez a program, magában, illetve a programhoz kapcsolódó dokumentációval együtt, egyfajta írásműként részesülhet szerzői jogi védelemben, ha egyéni, eredeti jelleggel bír, gyakorlatilag ha megfelel egy minimális alkotási szintnek és nem másolt.

A szerzői jogi védelem nem fogja át a szoftver részeként létező számítógépi program matematikai megoldását, algoritmusát, az tehát magában – csakúgy, mint egy regény alapötlete, egy fizikai példatárban közölt példamegoldás – nem védett.

A javaslat – a párhuzamos oltalom gondolatának jegyében – nem érinti a szoftver szerzői jogi védelmét. Ebből következően a szerzői jogi védelem alatt álló szoftver védelme kumulálódhat a szoftver részeként megalkotott számítógépi program, vagy programrész szabadalmi oltalmával, ha az az irányelv javaslat szerinti oltalom kritériumainak megfelel.

Természetesen más-más az oltalom tárgya. A szabadalom a program szerinti műszaki megoldást, illetve annak találmányi gondolatát védi az igénypontok szerint, a szerzői jogi védelem pedig, a formába öntött programot (programrészt) és kísérő dokumentációját.

Az irányelvjavaslat nem érinti az európai szerzői jog szerint kogens szabály alapján fennálló u.n. mérnöki visszafejtési jogot. A szoftver jogszerű felhasználója,

ha feltesszük, hogy a szoftver részét képező számítógépi program, vagy annak egy része szabadalmi oltalom alatt áll, könnyebben gyakorolhatja a mérnöki visszafejtés jogát azért, mert a szabadalmi leírásban fel kell tárni a megoldás lényegét, vagyis nagy valószínűséggel éppenséggel azt az ismeretet, amelyhez a megfigyelés, mérnöki visszafejtés révén juthat a jogszerű felhasználó.

A mérnöki visszafejtés jogát a szerzői jogi szabályok szerint csak a jogszerű, tehát engedély alapján eljáró felhasználó gyakorolhatja. Az u.n. „szabad” vagy „nyitott” forráskódú szoftverfejlesztés és értékesítés is csak a jogosult kizárólagos jogából fakadó engedélyre építhet. Vagyis, ha a jogosult a mérnöki visszafejtést meghaladó terjedelmű felhasználási engedélyt ad, a jogszerű felhasználó a többletengedélynek megfelelő jogot gyakorolhatja. Ez a jog az irányelvjavaslat szerinti oltalom bevezetésével nem csorbul. Másfelől pedig, a jogszerű felhasználónak nem minősülő személyt ma sem illeti meg a mérnöki visszafejtés joga.

Összességében tehát a szabadalmi oltalom nem korlátozza a szerzői jogi védelem által biztosított „szabadságot”. (A szoftverre a szerzői jog hagyományos, tehát engedély és díjfizetés nélküli szabad felhasználást csak a fogyasztékkal élő személyek szükségleteinek kielégítése és bírósági hatósági eljárások céljára enged.)

A mérnöki visszafejtés célja és eredménye a saját fejlesztésű programmal való együttes működtetés. A szabadalom tárgyát érintő saját fejlesztést sem korlátozza a szabadalmi oltalom. Ha ugyanis, a szabadalom oltalmi körébe eső saját fejlesztés megelőzi az elsőbbség napját, akkor szabadalmi jogi előhasználati jog illeti meg a független fejlesztőt. Ha a saját fejlesztés az oltalom fennállásának idejére esik, akkor – oltalomképes fejlesztés esetében – a fejlesztő is jogosult lesz szabadalmi oltalomra (kis- és középvállalkozás az oltalom megszerzésének és fenntartásának költségeire támogatást vehet igénybe), és végső soron kényszerengedély alapján szerezhet hasznosítási jogot a korábbi, gátló szabadalomra.

Dr. Faludi Gábor

Szoftverpiaci tendenciák – Üzleti és innovációs modellek

A számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmaztathatóságáról szóló EU-bizottsági irányelvjavaslat Magyarországon is igen éles vitát váltott ki a közvetlenül érintett szakmai és üzleti körökben. A jelenleg is zajló viták számos, innováció és szabadalom-politikai szempontból egyaránt érzékeny és bonyolult kérdést hoztak felszínre. Talán még korai lenne ezeket összegezni, annyi azonban már most is megkockáztatható, hogy

nem szerencsés, ha e kérdéskört pusztán iparjogvédelmi nézőpontból kívánjuk átfogni. Vagyis, a markáns álláspontok mögött meghúzódó, élesen különböző üzleti-innovációs modellekre, piaci magatartásjegyekre, s ezek mélyebb, strukturális beágyazódására és verseny környezetére is érdemes rámutatnunk. Még tovább gondolva, tágabb értelemben az új, stratégiai jelentőségű egyeséges, európai szintű szabályozási folyamat sodrásában

felszínre került érdekütközések alapvetően két piaci-innovációs paradigma összecsapásaként is interpretálhatók. Itt máris eljutottunk az Információ és Kommunikáció Technológia (ICT) beláthatatlan globalizációs térfoglalásával összefüggő problémahalmaz sűrűjébe. Ez a rendkívül éles és sok szálon futó versenypiaci konfliktus, amely a nyílt és a vegyes, illetve a zárt forráskódú szoftverfejlesztő rendszerek és hálózatok között húzódik, kétségtelenül már rövid távon is átgondolásra készíti az európai szabadalmi rendszer stratégiáit ezekkel a merőben új versenyszabályozási kihívásokkal szemben.

A nyílt forráskódú szoftverfejlesztők és a nyílt innovációs modell hívei úgy érvelnek, hogy a verseny és a szellemi tulajdon szabályozása közötti mindig is érzékeny egyensúly felborulását eredményezheti, ha a szoftverfejlesztés védelmében letérünk a szerzői jog tágasnak látszó útjáról és az iparjogvédelem felé mozdulunk el. Az ellentábor ezzel szemben úgy érvel, hogy éppen az innováció elősegítését szolgálja, a transzparencia növekedését eredményezi, ha célszerű módon, s az európai status quot fenntartva az iparjogvédelem eszközével is megerősödik a szoftveriparban a K+F befektetések megtérülését biztosító szabadalmi rendszer. Az európai irányelv tervezetében az is tükröződik, hogy a kínai és az indiai gazdasági kihívásokra határozott és koherens európai válasz kell adni, építve azokra az új technológiákra (pl. a mobil telefónia), amelyekbe a EU vezető szerepet játszik, vagy legalábbis lépéselőnyben van a nagy globális régiókhoz képest, mint az USA vagy Japán.

Először is fussunk végig néhány, a szoftveripar növekedési trendjéből következő makrogazdasági léptéki strukturális összefüggésen. Az Információ és Kommunikáció Technológia (ICT) szerepe kiemelkedő a gazdasági növekedésben. Figyelmet érdemlő, hogy az ICT szektor 1995-2000 között az éves reál GDP-növekedés 17%-át, az USA-ban 20,5%-át adja. Ezen belül a szoftver az EU-ban 5%-kal, az USA-ban 7%-kal járul a reál GDP-növekedéshez. Igaz, a szoftverberuházások növekedése kissé elmarad a hardver investíciók növekedési ütemétől, de az átlagot ez is jelentősen meghaladja mindkét nagy globális régióban. Amint az is nyilvánvaló összefüggés, hogy az USA, Európához viszonyított jobb gazdasági teljesítménye minden mutató szerint a jelentősebb ICT-tőke növekménnyel, ill. ICT-részesséssel magyarázható. Folytatva a meghatározó folyamatokat, feltűnő az is, hogy a szektor egészét tekintve az eszközök és berendezések ára összességében gyorsuló ütemben csökkent (pl. az irodai és komputereszközöknél 2000-re az 1980-hoz viszonyítva mintegy 10%-ra csökkent az árindex), tekintettel a nagy volumenű sorozatgyártásra és felhasználásra. Igaz, ez a kommunikációs eszközökre és a szoftverekre nem mondható el, sőt ezeknél a termékeknél az árindex még kis mértékben nőtt is.

Ha mindezeket a jelenlegi technológiai és ártrendek alapján és az ország gyors felzárkózásának versenyképességi követelményei szempontjából értelmezzük, akkor azt mondhatjuk, hogy az informatika terén fontos ki-

törési pontok kínálkoznak gazdaságunk számára, amennyiben a szükséges és volumenében nagy fejlesztéseket minél olcsóbban (kisebb gazdasági-társadalmi áldozattal) meg tudjuk valósítani. Könnyen belátható, hogy a versenyképesség ebben az esetben azt jelenti, hogy az alacsonyabb hatékonyságú, s olcsóbb munkahelyeket gyorsuló ütemben szorítja ki a magasabb hozzáadott értéket termelő, s egyben drágább munkaerő, mert ez adja meg az információs társadalom fedezetét s egyben rentábilissé is teszi az ICT-beruházásokat.

Az informatika területén az ezredforduló óta kibontakozó új fejlődési perspektíva előnyös lehet Magyarország számára. A személyi és hordozható számítógépek piacán, amely egyrészt töretlenül bővül a világon, és hazánkban is (2002-es adatok szerint a hazai PC-piacon 2 milliárd PC és noteszgép volt, mintegy 360 ezer az intézményi (köz) szférában, 805 ezer a vállalatoknál, a többi a háztartásokban) másrészt a szoftvergyártás termékeinek legnagyobb méretű felvevő piaca. Új alap és alkalmazás jellegű szoftverek tömeges elterjedését kínálja ez az új technológiai trend. Itt kapnak innováció-politikai jelentőséget a nyílt forráskódú szoftverfejlesztési technológia életképes – alapvetően az induló, gyors növekedésű és tudás-intenzív KKV szektorba tartozó – vállalkozásai. Ezen a versenypiacon, különösen a Linux operációs rendszerre épülő alapszoftver és az irodai alkalmazást kínáló OpenOffice szoftverfejlesztés, mint technológiai platform tekintetében igen markáns pozícióharc figyelhető meg. E fontos szegmens vitathatatlan óriása a Microsoft (MS) a Windows alapszoftverrel és az MS Office alkalmazás jellegű szoftverével. Nem mellékes szempont, hogy a Microsoft legfontosabb üzletágát mind az árbevétel, mind az üzemi eredményt tekintve éppen a kliens oldali eszközök (Windows és Office) képezik. Természetesen a magyar piacra is ez a jellemző, az itteni értékesítések (kliens oldali eszközök, intézményi alkalmazások) egyes számítások szerint 20 mrd Ft nagyságrendben járulnak hozzá a világcég adózás előtti eredményéhez. Az EU tagállamai és a Bizottság is felismerte a változóban lévő technológiai trendben rejlő piaci lehetőségeket.

Érezhető, hogy az utóbbi időben hozott döntéseikkel az új szoftverfejlesztési alternatíva piaci megerősödését, ill. a kétségtelenül torz monopol piaci szerkezetet kívánják kiegyensúlyozottabbá tenni. Itt utalhatunk pl. az Egyesült Királyságra, 2003 szeptemberében a kormányzati beszerzésekért felelős hivatal (Office of Government) egy érdekes elemző értékelést tett közzé, amelyben bizonyos fenntartásokkal ugyan, de a nyílt forráskódú szoftvereket életképes alternatívának tekintik. Igaz a bonyolultabb üzleti megoldásokra és a különböző szervezetek közötti átjárást és inter-operabilitást biztosító funkcionálisan összetett alkalmazásokra még egyértelmű fölényben vannak a nagy méretgazdaságosságú zárt szoftverek. Ugyanakkor a költség-hason-számítások azt mutatják, hogy a potenciális KKV felhasználók (tipikus alap informatikai igényeiknek megfelelő) érdemi megtakarításokat érhetnek el az új piaci alternatíva révén. Amennyiben ez a technológiai

trend tovább erősödik, sikerül áttörést elérni a potenciális felhasználók felkészítésében, az infrastrukturális feltételekben és a háttérszolgáltatásokban, akkor az intézményi szférában is gyorsan elterjedhetnek az új szoftvertechnológiák.

Ez a vázlatos szoftver (rész)piaci körkép felhívja a figyelmünket arra, hogy egy akár viszonylag szűk szakmai szabályozási területen is a bonyolult technológia-politikai hatások, vagy verseny-szabályozási követelmények képesek tartalmilag más dimenzióba terelni azokat a hatásokat, amelyeket eredetileg egy stratégiai szempontból igen fontos, ám a piaci környezetnek csak egy jól definiált összetevőjét képező szabályozás váltott ki. Esetünkben is, amikor az EU iparjogvédelmi tartalmú irányelvjavaslat által kiváltott viták háttérét elemezzük, tanulságul szolgál, hogy az igazán hatékony kormányzás akkor valósul meg ezen a területen, ha innováció-politika és az iparjogvédelem karöltve együtt jár. Az iparjogvédelem intézményrendszere nélkülözhetetlen szerepet játszik mind a gazdaságban megvalósuló innovációk ösztönzésében, mind pedig az új innovációs fejlesztési eredmények gazdasági hasznosításának, az innovációk terjedésének előmozdításában. A GKM számára ez azt is jelenti, hogy a minisztériumnak, annak érdekében, hogy a lehető leghatékonyabban tölthesse be a nemzetgazdasági küldetését, egységes rendszerben kell kezelnie a technológia-politikát és az iparjogvédelem intézményrendszerét.

Végezetül érdemes röviden utalnunk arra is, hogy a vitában felkavaródó konfliktusrendszer érdekes, messze vezető, talán most kikristályosodó ütközési pontra is rámutat. A technológiai előretökintéssel foglalkozó szakirodalom erőteljesen hangsúlyozza az új, nyitott innovációs rendszerek irányába tartó paradigmák kirajzolódását. Így nem túlzás a zárt és a nyitott innovációs modellek összecsapásáról beszélni, akár olyan értelemben is, amely a hálózatok kötöttebb szerveződési elvét megkülönbözteti a klaszterek lazább szövetétől. Ezeknek a rendszereknek sokrétű és jól strukturálható karaktervonásaik vannak, akár a szervezetek, a feltétel-rendszer, az alkalmazások, vagy éppen az innováció-politikai vonatkozásokat tekintjük. Tagadhatatlan, hogy az iparjogvédelem, sőt általában véve a szellemi tulajdon védelem nagyobb szerepet kap a zárt modellekben, míg a nyitottabb struktúrákban kiemelkedő, aktív szerepet kap a fogyasztó. Azt mondhatjuk, hogy a nyitott modellben a fogyasztó az innovátor, majdhogynem Bubó doktort idézve: „diktál a beteg, írja a doktor”, azaz bizonyos új piaci szegmensek és üzleti modellek a szenvedélyes felhasználók innovációin, s a követő termelőkön alapulnak. (Az irányelvjavaslat gazdasági hatásairól az Európai Koordinációs Tárcaközi Bizottság részére külön hatástanulmány készült, amelyet a [Hírlevél következő száma](#) mutat be – a szerk.)

Dr. Nikodémus Antal

Törvény a Nemzeti Audiovizuális Archívumról (NAVA)

Az Országgyűlés 2004. december 13-án fogadta el a **Nemzeti Audiovizuális Archívumról** szóló törvényt (NAVA-törvény), amely – kellő felkészülési időt hagyva az érintetteknek – 2006. január 1-jén lép életbe.

A szabályozás az eredetileg magyar nyelven készült televíziós és rádiós műsorszámokra, illetve a magyar vonatkozású műsorszámokra terjed ki. **A tárgyi hatály szempontjából az audiovizuális dokumentumok származásának** és jellegének van jelentősége. Ebből következően a **NAVA-törvény hatálya alá tartozik a műsorszám, ha Magyarországon vagy Magyarországról készítették**, de ilyen pl. egy magyar részvétellel zajló sportesemény közvetítése is.

A törvény összefoglalja a NAVA – mint közgyűjtemény – alapvető feladatait. A NAVA elsődleges feladata és kötelezettsége az audiovizuális kötelezpéldányok gyűjtése, archiválási célú megőrzése és feldolgozása. A NAVA ezen felül befogadja és egyedi döntés alapján archiválja a kötelezpéldány-szolgáltatás alá nem tartozó, tehát önkéntesen rendelkezésre bocsátott audiovizuális dokumentumokat. A **NAVA feladatai** között a gyűjtés és megőrzés mellett jelentős súllyal szerepel a nyilvánosságra hozatal és a műsorszámok országos nyilvántartásának vezetése. A Magyar Információs Társadalom

Stratégia kulturális főiránya (NAVA, NDA) szervezeti-intézményi kereteinek korszerűsítéséről szóló 1122/2004. (XI. 17.) Korm. határozat szerint a **NAVA** az IHM-NKÖM közös tulajdonába kerülő **Neumann János Digitális Könyvtár és Multimédia Központ Kht. keretein belül működik majd.**

A törvény meghatározza azokat az alapszolgáltatásokat, amelyeknek biztosítása a NAVA feladata és kötelessége, és amelyeket a széles nyilvánosság is igénybe vehet:

- az audiovizuális műsorszámok azonosítóadatairól való tájékozódás és a gyűjtött műsorszámok megismerése,
- az archivált műsorszámoknak az Sztj.-ben, illetve a 117/2004. (IV. 28.) Korm. rendeletben meghatározottak szerinti hozzáférhetővé tétele. (Az Sztj. 38. §-ának (5) bekezdése szerint a felhasználásra vonatkozó eltérő megállapodás hiányában a nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtárak, iskolai oktatás célját szolgáló intézmények, muzeális intézmények, levéltárak, valamint kép- és hangarchívumok gyűjteményeinek részét képező művek az ilyen intézmények helyiségeiben ilyen célból üzembe állított számítógépes terminál képernyőjén tudományos kutatás vagy egyéni tanulmány céljára a nyilvánosság egyes tagjai számára szabadon megjeleníthetők, és ennek érdekében a

nyilvánosság említett tagjaihoz szabadon közvetíthető, feltéve, hogy mindez nonprofit jelleggel valósul meg. A hozzáférhetővé tétel részletszabályait, feltételeit a fent említett kormányrendelet fogalmazza meg.)

A törvény különbséget tesz az audiovizuális dokumentumok kötelező és önkéntes rendelkezésre bocsátása között. Az előbbiek szolgáltatása az audiovizuális kötelempéldányok útján fog történni. Az audiovizuális kötelempéldányt a NAVA közvetlenül a műsorszórásból rögzíti. Ha ez technikai akadályok miatt vagy egyéb okból nem lehetséges, a műsorszámot a műsorszolgáltató a NAVA felszólítására legkésőbb 60 napon belül külön hordozón köteles rendelkezésre bocsátani. Audiovizuális kötelempéldány-szolgáltatásra kötelezettek a közszolgálati műsorszolgáltatók (Magyar Televízió Rt., a Duna Televízió Rt., Magyar Rádió Rt.) és az országos földfelszíni terjesztésű televíziós műsorszolgáltatók (MTM-SBS Televízió Rt. és a Magyar RTL Televízió Rt.) Az audiovizuális kötelempéldány-szolgáltatásra vonatkozó kötelezettség nem teljesítése esetén a NAVA a szabálysértésről szóló Korm. rendeletben meghatározott szabálysértési eljárás lefolytatását kezdeményezheti.

A közgyűjteménynek minősülő kép-, illetve hangarchívumban korlátlan ideig megőrizhetők azok a – szabad felhasználásnak minősülő – efemer rögzítések (a rádió- vagy televíziós szervezetek által saját műsoraikról készített ideiglenes rögzítések), amelyeket külön törvény rendkívüli dokumentációs értékű rögzítésnek minősít. A NAVA-törvény kivétel nélkül ilyennek minősíti a kötelempéldányként szolgáltatott audiovizuális dokumentumokat, míg az önkéntesen rendelkezésre bocsátott műsorszámok esetében a rendkívüli dokumentációs érték kritériumainak mérlegelésénél az Audiovizuális Örökség Tanácsadó Testület javaslata lesz irányadó.

A NAVA-t az audiovizuális kulturális örökség megóvásával kapcsolatos feladatok ellátásában az Audiovizuális Örökség Tanácsadó Testület segíti. A Testület főbb feladatai:

- javaslattétel az audiovizuális kulturális örökség megőrzésére, így különösen a műsorszámok védelmét szolgáló szakmai programokra, továbbá – a kötelempéldányok körén kívül – a műsorszámok gyűjtendő körének meghatározására (bővítésére, szűkítésére);
- javaslattétel az önkéntesen szolgáltatható audiovizuális műsorszámok archiválására, valamint a kiemelkedő jelentőségűnek vagy pótolhatatlannak minősülő műsorszámok körére;
- éves jelentés közzététele az audiovizuális kulturális örökség védelmének helyzetéről;
- véleménynyilvánítás a NAVA gyűjteményének nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételét érintő kérdésekben.

A NAVA-törvény tizenegy főben határozza meg a Testület létszámát. A Testületben meghatározott számban és arányban képviseltetik magukat a területért felelős kormányzati szervek (egyebek között a Magyar Szabaddalmi Hivatal), az ORTT, valamint az országos műsorszolgáltatók és a NAVA gyűjteményéhez való hozzáférést biztosító intézmények. A Testület tagjait a miniszter bízta meg ötéves időtartamra, a kinevezés további öt évre meghosszabbítható. A testület tagjai nem válnak köztisztviselőkké, javadalmazásukról a miniszter dönt.

Az 1997. évi CXL. törvény 46. §-ának a módosításával a NAVA-törvény védettnek nyilvánítja a muzeális intézményekben, a levéltárakban, a közgyűjteményként működő kép- és hangarchívumokban –, valamint a könyvtárakban muzeális dokumentumként – őrzött kulturális javakat. Ezzel a fontos módosítással megteremtődik az átjárás a kulturális örökség és az audiovizuális kulturális örökség között. Hasonló okból a NAVA-törvény definiálja a kép- és hangarchívumot; ide tartozik a közszolgálati műsorszámokat gyűjtő audiovizuális archívum, valamint az olyan audiovizuális archívumok, amelyeknek gyűjteményét védetté nyilvánították.

Dr. Kiss Zoltán

Törvényjavaslat a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról

A Kormány 1089/2003. (IX. 4.) határozatával elfogadta a kutatás-fejlesztésről és technológiai innovációról szóló törvény koncepcióját.

A koncepció alapján, az érintett államigazgatási szervekkel, szakmai és érdeképviseleti szervezetekkel folytatott egyeztetés eredményeként elkészült a törvényjavaslat (a továbbiakban: javaslat), amelyet a Kormány 2004 novemberében benyújtott az Országgyűlés számára.

A javaslat célja, hogy

- a kutatás-fejlesztési eredmények létrehozása és hasznosítása feltételeinek javításával segítse a magyar gazdaság fenntartható fejlődését;
- elősegítse a vállalkozások – technológiai innováción alapuló – versenyképességének növekedését és a régiókban található kutatás-fejlesztési és innovációs lehetőségek minél teljesebb körű hatékony kihasználását;
- ösztönözze a magas hozzáadott értéket előállító munkahelyek létrehozását;
- előmozdítsa a kutatás-fejlesztésben foglalkoztatottak szakmai felkészültségének javulását és társadalmi elismertségük növelését;

- hozzájáruljon az ország védelmi és biztonsági képességeihez szükséges fejlett technológiák alkalmazásához.

A javaslat alapelveként rögzíti, hogy

- az állam a piaci versenyt nem torzító módon támogatja a vállalkozások kutatás-fejlesztési és technológiai innovációs tevékenységét;
- a kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció céljainak rendelkezésére álló közfinanszírozású támogatások alapvetően nyílt pályázati rendszerben kerülnek elosztásra;
- a közfinanszírozású támogatások felhasználását rendszeresen ellenőrizni és értékelni kell;
- a vállalkozásoknak nyújtott közfinanszírozású támogatások alapvető célja a saját források kutatás-fejlesztési célú felhasználásának kiegészítése és ösztönzése;
- a közfinanszírozású kutatás-fejlesztési és technológiai innovációs programokban a kis- és középvállalkozások számára az általánostól eltérő, kedvezményes feltételek alakíthatók ki;
- az állam a vállalkozásokkal együttműködik a kutatás-fejlesztési és technológiai innovációs infrastruktúra, valamint intézményrendszer fejlesztésének finanszírozásában; valamint
- az állam a kutatás-fejlesztést és a technológiai innovációt támogató pénzügyi intézkedések szabályait e tevékenység sajátosságainak megfelelő módon alakítja.

A javaslatban rögzített szabályozás alapvetően a kutatás-fejlesztési és technológiai innovációs tevékenységre – és nem az e szakterületen működő személyekre, szervezetekre – összpontosít, így nem személyi, hanem tárgyi hatályt határoz meg.

A javaslat intézményi része tartalmazza a Kormány, a miniszterek, a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal, valamint az MTA vezetőinek feladatait a kutatás-fejlesztés és technológiai innováció területén.

A javaslat meghatározza a kutatás-fejlesztés és technológiai innováció közfinanszírozású támogatásának új, egységes szabályait. A közfinanszírozású támogatással megvalósuló, azonos típusú kutatás-fejlesztési és technológiai innovációs projektek esetében alkalmazott egységes pénzügyi, tervezési, felhasználási és elszámolási szabályok a jövőben várhatóan biztosítják

- a közfinanszírozású támogatásokra fordított források összehangolását, számbavételét, felhasználásuk átláthatóságát;
- a források tervezésének megalapozottságát, számon kérhetőségét, valamint az államháztartás tervezési és beszámolási rendjébe történő illeszkedését;
- a nyilvánosság tájékoztatásához és az ország nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségei teljesítéséhez szükséges információk rendelkezésre állását.

A költségvetési szféra kutatóhelyeinek hosszabb ideje hangoztatott elvárása teljesül a javaslat azon előírása révén, miszerint e kutatóhelyek a nemzetközi szerződés alapján, illetve európai uniós forrásból kapott támogatá-

sok esetén az előleggel nem finanszírozott költségeik fedezésére előfinanszírozásban részesülhetnek.

A kis- és középvállalkozások, valamint a nonprofit kutatóhelyek kutatás-fejlesztési, illetve technológiai innovációs tevékenységét segíti az a rendelkezés, amely szerint, ha e szervezetek projektjeihez nemzetközi szerződés alapján, illetve európai uniós forrásból támogatást kapnak, és ezen projektek végrehajtása érdekében felmerült költségeik fedezésére kölcsönt vesznek fel, akkor pályázati úton kamattámogatásban részesülhetnek. E támogatás a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvényben meghatározott teljes hiteldíj részbeni vagy teljes fedezésére terjedhet ki.

A javaslat – a Kormányprogramban foglaltakkal összhangban – fontos rendelkezéseket tartalmaz a szellemi alkotáshoz fűződő jogok védelme érdekében, valamint a hazai szellemi alkotások hasznosítása terén. Ennek érdekében a javaslat rögzíti, hogy

- ha azt a projekt célja, eredményének jellege lehetővé teszi, a közfinanszírozású kutatás-fejlesztési támogatások esetében a pályázati kiírásban előírható, hogy a pályázó az elvárható gondossággal eljárva törekedjen a projekt keretében létrehozott eredmény magyarországi, illetve Magyarországra kiterjedő iparjogvédelmi oltalmának megszerzésére, fenntartására, megújítására, továbbá a támogatott projekt keretében létrejövő eredmények magyarországi hasznosítására;
- több személy vagy szervezet együttes pályázása esetén a pályázat kiírója megkövetelheti az együttműködésben résztvevőknek, a konzorcium tagjainak a projekt eredményeként létrejövő szellemi alkotásokkal kapcsolatos jogokra vonatkozó előzetes – az eredmények hasznosítását is elősegítő – megállapodását.

A szellemi tulajdonjogok védelmét érintő, további fontos előírás a javaslatban, hogy a költségvetési és közalapítványi kutatóhelyeknek, valamint az államháztartás alrendszereihez kapcsolódó vagyomból létrehozott, kutatóhelynek minősülő közhasznú társaságoknak szellemi-tulajdon-kezelési szabályzattal kell rendelkezniük. A szabályzat – egyebek mellett – tartalmazza majd

- a kutatóhelyen létrejött, illetve ellenszolgáltatás fejében szerzett szellemi alkotások értékelésének és nyilvántartásának elveit,
- a szellemi alkotások létrehozásához felhasznált ráfordítások kimutatását;
- a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok védelmével kapcsolatos elveket és követelményeket;
- a szellemi alkotás létrehozásában közreműködő kutatók jogait és kötelezettségeit.

A magyarországi kutatás-fejlesztés területén várhatóan jelentős előrelépést ígér a költségvetési kutatóhelyeken létesülő innovatív, hasznosító ún. „spin-off” vállalkozások alapításának megkönnyítése. Mindennek előfeltétele, hogy a kutatóhelyek alkossák meg a szellemi alkotásaik kezelésére és hasznosítására vonatkozó szabályzataikat.

A javaslat szerint a költségvetési szervek a tulajdonukban lévő szellemi alkotásokat nem pénzbeli hozzájárulásként gazdasági társaság (hasznosító, spin-off vállalkozás) tulajdonába adhatják (apportálhatják). Ilyen spin-off vállalkozás csak három évnél hosszabb határozott – vagy határozatlan – időre hozható létre, és ebben a költségvetési szerv felelőssége nem haladhatja meg vagyoni hozzájárulásának mértékét; az osztalékból való részesedése pedig nem lehet annál kisebb arányú. A javaslat szabályozza a költségvetési szerv által teljesített pénzbeli hozzájárulás nagyságát, feltételrendszerét is. A hasznosító vállalkozások létrehozásához a költségvetési szervek pályázati úton közfinanszírozású támogatást igényelhetnek.

A javaslat módosítja a közalkalmazottak jogállásáról szóló hatályos szabályozást a tekintetben, hogy a költségvetési kutatóhely közalkalmazotti jogállású munkatársa a hasznosító vállalkozásnak – a munkáltató előzetes írásbeli hozzájárulásával – tagja vagy vezető tisztségviselője lehet, illetve azzal munkavégzésre irányuló további jogviszonyt létesíthet.

Fontos célkitűzése a javaslatnak a kutatás-fejlesztés és technológiai innováció emberi erőforrásainak fejlesztése a műszaki és természettudományos közép- és felsőfo-

kú oktatás, felnőttképzés, a mobilitás erősítése, a munkahelyteremtés és ideiglenes foglalkoztatás támogatása, valamint az alkotói szabadság bevezetése révén. A javaslat értelmében a középfokú oktatási intézményekben foglalkoztatott, főállású, tudományos fokozattal vagy tudományos címmel rendelkező pedagógusok az őket megillető, legfeljebb hat hónapnyi fizetés nélküli alkotói szabadság idejére ösztöndíjra pályázhatnak, amelynek fedezetét a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapból kell biztosítani.

Külön fejezet tartalmazza a hazai kutatás-fejlesztést, illetve innovációs tevékenységet előmozdító szolgáltatások támogatását, beleértve az állami résztulajdonnal működő garanciaintézmény létrehozását, amelynek célja a szellemi alkotások hasznosításának elősegítése a kis- és középvállalkozások részvételével.

A törvényjavaslatban meghatározott célkitűzések végrehajtására szolgáló egyes rendelkezéseket, valamint az e törvényben nem szabályozható, de további intézkedést igénylő feladatokat a javaslat mellékletét képező – annak benyújtása óta már megjelent – kormányhatározat tartalmazza.

Szitáné dr. Kazai Ágnes

A kutatás-fejlesztés új támogatási és intézményrendszere

A Kormány a tudományos kutatást, technológiafejlesztést és innovációt érintő koncepcionális kérdések véleményezésére, illetve a tudomány- és technológiapolitikai döntések előkészítésére Tudomány- és Technológiapolitikai Kollégiumot működtet. [1033/2003. (IV. 18.) Korm. határozat]. A Kollégium állami feladatainak ellátását tanácsadó, döntés-előkészítő, koordináló és értékelő testületként a Tudomány- és Technológiapolitikai Tanácsadó Testület segíti.

A Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatalt a Kormány a tudomány-, technológia- és innovációpolitikai tevékenységének ellátására hozta létre. [216/2003. (XII. 11.) Korm. rendelet]

A Hivatal országos hatáskörű államigazgatási, önállóan gazdálkodó központi költségvetési szerv, amely előirányzatai felett teljes jogkörrel rendelkezik.

A Hivatal az Oktatási Minisztérium fejezetén belül fejezeti jogosultsággal rendelkező önálló címként jelenik meg. (A 2005. évi költségvetési törvényt tartalmazó törvényjavaslatban a Hivatal már önálló fejezetként szerepel.)

A Hivatalt a Kormány irányítja, és az oktatási miniszter felügyeli.

A Hivatal feladat- és hatáskörébe tartozik:

- a kormányzati tudomány-, technológia- és innovációpolitika kidolgozása és érvényesítése, az ehhez szükséges állami intézkedések kezdeményezése, illetve végrehajtása;
- a kormányzati tudomány-, technológia- és innovációpolitika érvényesülését biztosító jogszabályok előkészítésében való részvétel;
- a kormányzati tudomány-, technológia- és innovációpolitika érvényesülését elősegítő kormányzati információs tevékenység ellátása;
- a kormányzati tudomány-, technológia- és innovációpolitika területén folyó nemzetközi, illetve európai integrációs együttműködés szakmai feladatainak koordinálása, ellátása.

A Hivatal tervezi és működteti a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapot (2003. évi XC. törvény). Az Alap az államháztartási törvény előírásai szerinti elkülönített állami pénzalap, amelynek két fő bevételi forrása a meghatározott gazdasági társaságok által fizetett innovációs járulék és a központi költségvetési támogatás. Az Alap pénzeszközeit döntően pályázati úton lehet felhasználni, emellett jogszabályi felhatalmazás, nemzetközi szerződések és egyedi kérelem alapján mód van pályázaton kívüli támogatásokra is. Az Alap felett az oktatási miniszter rendelkezik, aki egyes – a

törvényben meghatározott rendelkezési jogát – a Hivatal elnökére ruházza át.

A Hivatal felügyeli a Kutatás-fejlesztési Pályázati és Kutatáshasznosítási Irodát, amely az Alap kezeléséért, a pályázatok lebonyolításáért felelős költségvetési szerv, emellett a Nemzeti Fejlesztési Terv Gazdasági Versenyképesség Operatív Programja egyik közreműködő szervezete.

A Hivatal mellett működő, az Alap stratégiai kérdéseivel foglalkozó testület a Kutatási és Technológiai Innovációs Tanács. [255/2003. (XII. 24.) Korm. rendelet]. A Tanács a törvényben és a kormányrendeletben rögzített módon egyetértési, illetve véleményezési jogot gyakorol az Alap felhasználására vonatkozó kérdésekben.

Szitáné dr. Kazai Ágnes

Hatályossá vált Magyarországon az első Európai szabadalom

Hazánk 2003. január 1-jétől az Európai Szabadalmi Egyezmény tagja, melynek legnagyobb jelentősége, hogy az Európai Szabadalmi Hivatal által lefolytatott eljárás alapján Magyarországra kiterjedő hatállyal is igényelhető és szerzhető európai szabadalom.

Örömmel adjuk közre hírlevelünkben is azt a minden biztonnyal kortörténeti jelentőségű hírt, miszerint a Ma-

gyar Szabadalmi Hivatal 2004. augusztus 10-én E000001 lajstromszámon bejegyezte az első Magyarországon hatályossá vált európai szabadalmat a szabadalmi lajstrom külön részébe és erről tájékoztatást közölt hivatalos lapjában a Szabadalmi Közlöny és Védjegyertesítőben (2004/11).

Latinovicsné Szilvitzy Gyöngyi

EURÓPAI SZABADALMI KÖZLEMÉNYEK Európai szabadalmak szövege fordításának benyújtása

(31) E000001
(31) E 43 485078
(96) EP 20034405078 2003.02.12.
(97) EP 1344599 A2 2003.09.17.
EP 1344599 B1 2004.05.26.
(73) Erowa AG, Reinach (CH)
(72) Fries, Karl
(74) Sikos Róbert, DANUBIA Szabadalmi és Védjegy Iroda Kft.,
Budapest

(54) Befogóberendezés egy befogótokmánnyal és egy abba rögzítetten befogható felfogócsappal
(51) B23Q 1/00, 11/00, B23B 31/107, B23Q 3/18
(50) 20020000415 2002.03.11. CH

A rovast 1 db közzétartalmat.

A szabadalom egy munkadarabtartónak a befogótokmányban való helyzet meghatározó módon történő rögzítésére vonatkozó új megoldás, ahol az újdonságot a felfogó csap és fészékének kialakítása jelenti.

A szabadalom jogosultja EROWA AG,
feltalálója: Fries, Karl.

Befogóberendezés egy befogótokmánnyal és egy abba rögzítetten befogható felfogócsappal

HÍRLEVÉL A SZELLEMI TULAJDON VÉDELMEÉRŐL

A Magyar Szabadalmi Hivatal és a Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanács kiadványa

1. évfolyam, 4. szám, 2004. december
Megjelenik negyedévenként

Felelős kiadó: Dr. Bendzsel Miklós

Szerkesztőség: Magyar Szabadalmi Hivatal · Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanács Titkársága · 1054 Budapest, Garibaldi u. 2. · Telefon: 474-5987
Levélcíme: Pf. 552, 1370 · mszh@hpo.hu · http://www.mszh.hu

Terjeszti: a Magyar Szabadalmi Hivatal

Szerkesztőbizottság:

Dr. Bendzsel Miklós, Dr. Faludi Gábor, Dr. Ficsor Mihály,
Dürr János, Dr. Kiss Marietta, Dr. Kiss Zoltán,
Dr. Szabó Ágnes, Szitáné Dr. Kazai Ágnes

HU ISSN 1785-7767

500 – MSZH – 2004.105